

O'ZBEKISTON MUSTAQILLIKKA ERISHGANDAN KEYINGI DAVRDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMINING RIVOJLANISHI

Turan International University

Gumanitar Fanlar va pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim SMT-22-CU guruh 4-kurs talabasi

Siddiqova Azizaxon Zokirjonovna

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan keyingi davrda maktabgacha ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar, huquqiy-me'yoriy asoslar hamda ularning amaliy ahamiyati yoritilgan. Maktabgacha ta'limning bola shaxsini har tomonlama rivojlantirish, uni maktab ta'limiga puxta tayyorlash, sog'lom va barkamol etib tarbiyalashdagi o'rni ochib berilgan. Shuningdek, davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyati, oilaviy ta'lim shakllarining rivojlanishi, zamonaviy ta'lim xizmatlari (xoreografiya, musiqa, tasviriy san'at, kompyuter savodxonligi)ning joriy etilishi tahlil qilingan.

Maqolada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirishga qaratilgan qarorlari, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun hamda Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standarti mazmun-mohiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Maktabgacha ta'lim pedagogikasining fan sifatida shakllanishi, uning nazariy va amaliy vazifalari, tarbiya va ta'lim jarayonida oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va maktab hamkorligining ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimini yanada rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, maktabgacha ta'lim pedagogikasi, davlat ta'lim standarti, maktabga tayyorlash, bola shaxsini rivojlantirish, davlat va nodavlat MTT, oilaviy ta'lim, ta'lim islohotlari, barkamol avlod, ta'lim-tarbiya

jarayoni.

Abstract

This scientific article covers the reforms implemented in the preschool education system in the period after the independence of the Republic of Uzbekistan, the legal and regulatory frameworks, and their practical significance. The role of preschool education in the comprehensive development of the child's personality, its thorough preparation for school education, and healthy and harmonious upbringing is revealed. The activities of state and non-state preschool educational organizations, the development of family education forms, and the introduction of modern educational services (choreography, music, fine arts, computer literacy) are also analyzed.

The article scientifically substantiates the content and essence of the resolutions of the President of the Republic of Uzbekistan aimed at improving the preschool education system, the Law "On Education" and the State Standard of Preschool Education and Training. The formation of preschool pedagogy as a discipline, its theoretical and practical tasks, the importance of cooperation between the family, preschool educational organization and school in the process of upbringing and education are revealed. The results of the research are of significant scientific and practical importance in the further development of the preschool education system.

Keywords: preschool education, preschool pedagogy, state educational standard, preparation for school, child personality development, state and non-state MTE, family education, educational reforms, harmonious generation, educational process.

Kirish

Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining muhim va boshlang'ich bo'g'ini bo'lib, bolaning sog'lom, har tomonlama yetuk shaxs sifatida shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, xususan, maktabgacha ta'limni

rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishiga aylandi. Ushbu davrda bolalarni maktab taʼlimiga tayyorlash, ularning jismoniy, aqliy va maʼnaviy rivojlanishini taʼminlashga qaratilgan muhim normativ-huquqiy asoslar yaratildi.

Mustaqillik yillarida maktabgacha taʼlim tizimining shakllanishi

Mustaqillikdan keyingi davrda maktabgacha taʼlim bolani maktabga tayyorlash bilan bir qatorda, uning sogʻlom oʻsishi, mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish, bilim olishga boʻlgan qiziqishini rivojlantirishga yoʻnaltirildi. Soʻnggi yillarda maktabgacha taʼlim tashkilotlarining yangi tarmoqlari shakllandi. Jumladan, davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlari bilan bir qatorda nodavlat va oilaviy maktabgacha taʼlim shakllari keng rivojlandi.

Bolalarning qiziqish va ehtiyojlarini inobatga olgan holda xoreografiya, tasviriy sanʼat, musiqa, chet tillari va kompyuter savodxonligini oʻrgatuvchi maxsus guruhlar tashkil etildi. Bu esa maktabgacha taʼlimning mazmunan boyishiga xizmat qildi.

Oʻzbekiston mustaqillikga erishgandan keyingi davrdagi maktabgacha taʼlim. Maktabgacha taʼlim turi - bolani maktabga tayyorlash bilan birga, uni sogʻlom boʻlib oʻsishini taʼminlaydi, muntazam taʼlim olishga tayyorlaydi, unda oʻqishga intilish hissini uygʻotadi. Keyingi yillarda maktabgacha taʼlim tashkilotlarining yangi tarmogʻi shakllanib bormoqda. Misol tariqasida oilaviy taʼlimning koʻrinishlaridan biri «Davlat MTTlari», «Nodavlat MTT» larini keltirish mumkin.

Huquqiy-meʼyoriy asoslar

“Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonunning 8-moddasi maktabgacha taʼlim va tarbiyaga bagʻishlanib, ushbu bosqichning taʼlim tizimidagi muhim oʻrni belgilab berilgan. Shuningdek, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ–3305-sonli qarori asosida Maktabgacha taʼlim vazirligi faoliyati yoʻlga qoʻyildi.

2016-yil 29-dekabrdagi PQ–2707-sonli qarorga muvofiq 2017–2021-yillarda maktabgacha taʼlim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari amalga

oshirildi. Ushbu hujjatlar asosida ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari ishlab chiqildi.

2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standarti" tasdiqlanib, bolalarga samarali ta'lim-tarbiya berish hamda qulay shart-sharoitlar yaratish huquqiy jihatdan mustahkamlandi.

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi va uning ahamiyati

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi bolaning tug'ilgan kundan boshlab maktabga borguniga qadar bo'lgan davrda har tomonlama rivojlanish qonuniyatlarini o'rganadi. Ushbu fan maktabgacha ta'lim tashkilotlari va oilaning tarbiyaviy ta'siri birligini, maktabgacha ta'lim bilan maktab ta'limi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlashga qaratilgan.

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi pedagogika fanlari tizimining ajralmas qismi bo'lib, uning nazariy va amaliy asoslari bolani ijtimoiy muhitda tarbiyalash, uning shaxs sifatida shakllanishida jamiyat va oilaning rolini belgilab beradi.

Mustaqillik yillarida maktabgacha ta'lim tizimining rivojlanishi bir necha bosqichda kechdi:

- **Dastlabki yillar (1991-2016):** Tizimni saqlab qolish, milliy dasturlar asosida qayta qurish va boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhlarini joriy etishga e'tibor qaratildi.
- **Islohotlar davri (2017-yildan hozirgacha):**
 - ✓ **Maxsus vazirlik:** 2017-yilda Maktabgacha ta'lim vazirligi (hozirda Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tarkibida) tashkil etildi, bu esa sohani boshqarishni optimallashtirdi.
- **Qamrov darajasi:** Davlat va xususiy bog'chalar soni keskin ko'paytirilib, qamrov 2017-yildagi 27% dan 80% dan yuqoriga ko'tarildi.
- **Davlat-xususiy sheriklik (DXSH):** Oilaviy va nodavlat bog'chalarga imtiyozlar berilishi natijasida ta'lim xizmatlari turlari ko'paydi.

- **Ilk qadam dasturi:** Bolalarni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan yangi pedagogik yondashuvlar va o'quv dasturlari joriy etildi.
- **Asosiy maqsad:** Bolalarni maktabga sifatli tayyorlash, ta'lim-tarbiya sifatini oshirish va xalqaro standartlarni tatbiq etishdir.

Bu davrda maktabgacha ta'lim tizimi faqat qarovsiz qoldirish maskani emas, balki to'laonli ta'lim muassasasi sifatida shakllandi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng maktabgacha ta'lim tizimi sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarildi. Davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlangan ushbu soha bolalarni sog'lom, bilimli va barkamol shaxs etib tarbiyalashga xizmat qilmoqda. Maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar va pedagogik yondashuvlar kelajak avlodning har tomonlama kamol topishi uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — T.: 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid qaror va farmonlari to'plami. — T.: Yangi O'zbekiston, 2021.
3. Abdullaeva S. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Xodjayev B.X. Ta'lim sifatini boshqarish asoslari. — Toshkent: Fan, 2018.
5. Maktabgacha pedagogika oquv qo'llanma. Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna. Toshkent 2022.
6. <https://translate.google.com/>
7. <https://www.google.com/>
8. <https://lex.uz/>